

Professional paper

**HUNGARIAN EXPERIENCES OF THE EUROPEAN UNION CO-
FUNDED SUPPORT SYSTEM**

**AZ EURÓPAI UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PÁLYÁZATI
RENDSZER MAGYAR TAPASZTALATAI**

Eszter BAKSA

University of Pécs, Faculty of Humanity, Department of Political Science

Address: H -7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

Phone: +36-30-289-2879

e-mail: baksa.eszter@ecoprofin.hu

AZ EURÓPAI UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSÚ PÁLYÁZATI RENDSZER MAGYAR TAPASZTALATAI

HUNGARIAN EXPERIENCES OF THE EUROPEAN UNION CO- FUNDED SUPPORT SYSTEM

Keywords: European Union, co-financing, tender, support, European Regional Development Fund, European Social Fund, Cohesion Fund, Structural Funds

Summary:

Hungary joined to the European Union in 2004, it has been receiving from Structural Funds (European Regional Development Fund and European Social Fund), and Cohesion Fund. The goal of my study is to show the support system from these funds.

Since 2004 when Hungary has joined to the European Union the National Development Plan 1st, the New Hungarian Development Plan and the New Széchenyi Plan show due experiences to the Serbian joining from the advantages and disadvantages about tender system, give advice and improved points to the joining member. The Hungarian participants (tender offices, examiner institutions, round of applicants from non-profit and for-profit sector) and the tender system could be interesting for Serbia, because we have some problems in many places than the neighboring state, and our answers give good or bad examples for them. The making of the operative programs and the regional development with this co-fund system effect on social problems, if we use that money in appropriate places.

The past 9 years have shown the consumptions of sources, the published data by National Development Agency becomes measured the sources of regional applications within the seven statistical-planning region of Hungary. In my study firstly I have searched about non-refundable grants for the sector of small- and medium-sized enterprises, separating the results of the National Development Plan, the New Hungary Development Plan and the New Széchenyi Plan.

In my study I would like to search answers for how utilized the co-foundation by the Hungarian member state, what is the direct and indirect results of these support and which direction provides for the acceding member states – such as Serbia.

I wish that my study will contribute to evolve together the goals and priorities for the stability of the European Union, and measure the potential risks for member states and support participants as well. The members of European Union have to release social consultation by operative programs between 2014 and 2020 to follow the partnership principle, to develop the most appropriate co-funding system for social and economic sector from input opinions. The Hungarian institutional system will operate new institutional structure in the following planning period, the existing legislations – 1600/2012. (XII. 17.) government decision, and the 1814/2013. (XI. 14.) government decision – the Managing Authorities of National Development Agency will consist of particular ministries, so the applicants will have to adapt the new call for proposals and the new institutional structure. The changing of institutional system purposes that the call for proposal system become more simple, the small- and medium-sized enterprise sector will give more non-refundable grant and less administrative load.

In my study I show the history of regional co-fund supports, the Hungarian institutional system from 2006, and regional grants which can be resort Hungarian enterprises, present the National Development Plan, the New Hungarian Development Plan, the New Széchenyi Plan and the expectations for the period between 2014 and 2020.

Kulcsszavak: Európai Unió, társfinanszírozás, pályázat, támogatás, Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap, Kohéziós Alap, Strukturális Alapok

Összefoglaló:

Magyarország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, melynek hatására részesülhetett a Strukturális Alapok (Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Európai Szociális Alap), valamint a Kohéziós Alap támogatásából. Tanulmányom célja az ezen alapokból származó támogatási rendszer bemutatása.

A 2004-es magyar csatlakozás óta a Nemzeti Fejlesztési Terv I., az Új Magyarországi Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv megvalósítása már kellő tapasztalatokat ad ahhoz, hogy a szerb csatlakozáshoz kapcsolódóan a

pályázati rendszer előnyeiről és hátrányairól beszámoljak, a lehetséges javítandó pontokat a leendő új tagállam részére átadom. A magyar szereplők (pályázat kiírók és elbíráló szervezetek, a pályázók köre mind a non-profit mind pedig a vállalkozási szektorban), valamint a pályázati rendszer megismertetése érdekes lehet Szerbia számára, hiszen szomszédos országgént néhány területen azonos problémákkal szembesülünk, az ezekre adott válaszok jó vagy éppen rossz példát mutathatnak számukra is. Az operatív programok kialakítása és a pályázatok segítségével történő térségi fejlesztés nem csak a gazdasági növekedésre, hanem bizonyos társadalmi problémák kezelésére is hatással lehet, amennyiben azokat a megfelelő helyen és módon használják fel. Az elmúlt 9 év már kellő betekintést enged a források felhasználásába, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség által is közzétett adatok alapján mérhetővé válik a támogatások regionális felhasználása a Magyarországon kialakított 7 statisztikai-tervezési régiókon belül. Tanulmányomban elsősorban a kis- és középvállalkozói szektor vissza nem térítendő támogatásait vizsgáltam, elkülönítve a Nemzeti Fejlesztési Terv, az Új Magyarországi Fejlesztési Terv és Új Széchenyi Terv eredményeit.

Tanulmányomban arra keresem a válaszokat, hogy vajon a magyar tagállam ezeket a támogatásokat hogyan hasznosította, milyen eredményei lettek a támogatásoknak közvetlen és közvetett formában, ez pedig milyen irányokat mutathat a később csatlakozó tagállamok – köztük Szerbia – részére.

Bízom benne, hogy az általam leírtak hozzájárulnak ahhoz, hogy közösen kialakíthassuk az Unió hosszú távú stabilitásához is hozzájáruló célokat és prioritásokat, valamint felmérjük a lehetséges kockázati tényezőket, mind a tagállam, mind pedig a pályázati szereplők szempontjából. Az Európai Unió tagállamaira jelenleg az a feladat vár, hogy a 2014-2020 közötti nemzeti operatív programokat társadalmi egyeztetésre bocsájtásuk és a partnerség elvét követve a beérkező vélemények szerint kialakítsák a társadalom és a gazdasági szektor számára leginkább megfelelő pályázati programokat. A magyar intézményi rendszer az elkövetkező tervezési időszakban új intézményi struktúra keretei között fog működni, a hatályos jogszabályok – az 1600/2012. (XII. 17.) Kormányhatározat, valamint a 1814/2013. (XI. 14.) Kormány határozat – szerint a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Irányító Hatóságai az adott szaktárcákhoz kerülnek, így a pályázóknak nem csak az új kiírásokhoz, hanem az új intézményi struktúrához is alkalmazkodniuk kell. Az intézményi változások azt a célt szolgálják, hogy a pályázati rendszer egyszerűsödjön, a kis- és középvállalkozói szektor több forráshoz jusson és ehhez kevesebb adminisztratív terhet viseljen.

Tanulmányomban bemutatom a regionális támogatások történetét, a magyar intézményi rendszert 2006-tól napjainkig, valamint a regionális támogatásokat, melyeket a magyar vállalkozások igénybe vehetnek, ezen keresztül pedig bemutatom a Nemzeti Fejlesztési Tervet, az Új Magyarországi Fejlesztési Tervet és Új Széchenyi Tervet, valamint a 2014-2020 közötti időszakra terjedő várakozásokat. Az eredmények tekintetében a szemléltetés módszerét alkalmazva diagramokat használtam.

BEVEZETÉS

Magyarország XXI. századi gazdaságában jelentős befolyása volt az Európai Unió társfinanszírozásával létrejövő projekteknek. A rendszer lényege, hogy az Európai Unió „helyzetbe akarja hozni” a jövedelemtermő vállalkozásokat, hogy azok a nagy európai piacon is meg tudják állni a helyüket, növelni akarja a szociális biztonságot és javítani az infrastruktúrát, hogy országunk az Európai Unió szárnyai alatt közösen tudjon növekedni. Mivel Magyarország már 2004 óta tagja az Európai Uniónak, így Szerbia csatlakozása előtt hasznos tapasztalatokat adhatunk az eddigi pályázati rendszerrel, a támogatások felhasználásáról. Tanulmányomban elsősorban a kis- és középvállalkozói (KKV) szektor lehetőségeire koncentrálok, miközben bemutatom a csatlakozás óta fennálló pályázatkezelő szervek struktúráját is.

Európai uniós források

Az Európai Uniótól érkező támogatásokat két módon érhetjük el:

- Közvetlen források, melyek közvetlenül a brüsszeli központból érkeznek, vagyis a pályázatokat Brüsszelbe kell benyújtani, ezek általában nagyméretű, nemzetközi összefogást igénylő projekttervek.
- Közvetett forrásokról akkor beszélünk, ha az adott tagállam rendelkezik a támogatási pénzek szétosztásáról, a tagállam által létrehozott szervezethez kell a pályázatot benyújtani, a nemzeti nyelven.

Tanulmányomban a közvetett forrásokra koncentrálok, melyek 2004-től állnak Magyarország rendelkezésére (korábban az Előcsatlakozási Alapokból részesültünk támogatásokból, ezekről ebben a tanulmányban nem lesz szó).

A regionális támogatások története

A Római Szerződésben a regionális támogatási politika még nem szerepelt a közösségi célok között, de már ekkor törekedtek arra, hogy a harmonikus gazdaságfejlődés megvalósuljon. Ebben az időszakban a tagállamok – kivéve a dél-olasz területeket – szinte azonos gazdasági fejlettségi szinten álltak. A regionális támogatási politika közösségi szabályozását a Werner-tervben lefektetett monetáris unió koncepciója hívta életre, alapját pedig a mediterrán országok csatlakozása (Görögország – 1981, Portugália és Spanyolország – 1986) és az ezáltal kialakult gazdasági különbségek megnövekedése adta. (Horváth Z., 2007.)

1975-ben hozták létre az Európai Regionális Fejlesztési Alapot (ERFA), amelynek feladata a gazdasági és társadalmi különbségek csökkentése a Közösségen belül. Az Alap felállításának célja volt, hogy kiegészítse a már korábban létrehozott Európai Szociális Alapot (ESZA) és az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EMOGA) Orientációs Részlegének tevékenységét. E három Alapot, kiegészítve az 1993-ban létrehozott Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközzel (HOPE) adják összefoglalóan a Strukturális Alapokat (SA).

Az Európai Unió 2004. május 1-jei bővülésével a Strukturális Alapok átalakítása vált szükségessé. Az Unión belüli fejlettségi különbségek megnövekedtek, a gazdasági különbségek szembetűnőek lettek. A közösségi GDP 75%-át el nem érő régiók jogosultak a Strukturális Alapokból támogatásra, a 2004-es adatok alapján pedig a tizenkét legutóbb csatlakozott tagállamban a lakosság 88%-a nem érte el ezt a szintet.¹

---

¹ Ez alól kivétel: Prága, Pozsony, Budapest, Ciprus, Szlovénia és a lengyel Mazowieckie régió.

1. táblázat. Az EU-tagállamok és a tagjelölt államok egy főre jutó GDP-je 2000-ben és 2006-ban az uniós átlag százalékában (vásárlóerő paritáson)

	2000	2006
EU-27	-	100
EU-25	100	104
Ausztria	127	129
Belgium	116	123
Bulgária	27	37
Ciprus	86	94
Cseh Köztársaság	65	79
Dánia	126	127
Egyesült Királyság	114	118
Észtország	43	67
Finnország	114	117
Franciaország	115	113
Görögország	72	89
Hollandia	121	131
Írország	126	144
Lengyelország	46	53
Lettország	35	56
Litvánia	38	58
Luxemburg	217	280
Magyarország	53	66
Málta	77	77
Németország	113	113
Olaszország	111	104
Portugália	77	75
Románia	25	38
Spanyolország	93	102
Svédország	119	121
Szlovákia	48	63
Szlovénia	73	87
Horvátország	41	50
Törökország	30	29
Macedónia	-	27

Forrás: Horváth, Z., 2007: 407.

A tagállamok között folytatott hétéves pénzügyi keretről szóló vita eredményeképpen 2007-től a négy strukturális alap, a közösség kezdeményezések és a Kohéziós Alap helyett, két strukturális alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA), valamint a Kohéziós Alap maradt fenn. Leválasztásra került az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), mely a közös agrárpolitikához kapcsolódik, így megszűnt az EMOGA Orientációs Részlege. Létrejött továbbá az Európai

Halászati Alap (EHA) a HOPE helyett, mely a közös halászati politikához kapcsolódik ettől kezdve.

Az uniós társfinanszírozással meghirdetett magyar pályázatok – melyeket jelenleg a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kezel – tehát az ERFA és ESZA alapokból kapják a támogatást. Ahogy az a társfinanszírozás szóból is látszik, mindkét Alap esetében kötelező a magyar költségvetésből is hozzájárulni a projektek pénzügyi megvalósításához. Ez az egymást követő tervezési időszakokban más-más arányban jelent meg. Míg 2004-2006 között az egyes pályázatok esetében az EU-Magyarország arány általánosságban 75-25% volt, addig a 2007-2013 közötti időszakban már 85-15%-ra módosult az arány, vagyis kedvezőbbé vált a magyar költségvetés számára. Ebből is látszik, hogy a Strukturális Alapok felhasználása értelmezhető közpolitikai eszközként, hiszen az adott ország költségvetéséből is hozzá kell járulni a célok eléréséhez, azokhoz a prioritásokhoz, melyeket a mindenkori kormányzat meghatározott.

Az ESZA által finanszírozott pályázatok általában a humán erőforráshoz szorosan kapcsolódó projekteket öleli fel, mint például képzés, oktatás, munkabér, útiköltség. Az ERFA jellegű támogatások minden esetben infrastrukturális és ingatlan beruházásokhoz, tárgyi eszközök vásárlásához kapcsolódik, például építés, bővítés, átalakítás, eszközbeszerzés, szoftver vásárlás.

A jogszabályi háttér azonban szigorú szabályok figyelembevétele és betartása mellett megengedi, hogy a meghirdetett pályázati lehetőségek és az ebből létrejövő projektek esetében az ESZA és ERFA alapok között átjárhatóság legyen. A másik alapból való finanszírozás csak az alábbi feltételekkel valósulhat meg:²

- közvetlen kapcsolatban áll a projekttel, projektcsoporttal,
- ezen tevékenységek szükségesek a projekt sikeres végrehajtásához,
- kizárólag kiegészítő jellegűek lehetnek.

Fő szabályként elmondható, hogy az átjárhatóság maximum 10%-os lehet. Ez a gyakorlatban úgy valósul meg, hogy pl. a TÁMOP-3.1.5-09/A Pedagógusképzés pályázat esetében fő cél, hogy a résztvevő pedagógusok mesterképzésben vegyenek részt, ehhez biztosítják a tanulmányi és utazási költségeket, a kieső bér elszámolását – mindezt ESZA

2

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CDQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nfu.hu%2Fdownload%2F16902%2F%25C3%2581tj%25C3%25A1rhat%25C3%25B3s%25C3%25A1g_%25C3%25BAtmutat%25C3%25B3.pdf&ei=6kR0UcvMCszcszgyby-oGIDw&usg=AFQjCNGBzAUhwmG0KeOt-rD-rg-EA9tt6g&bvm=bv.45512109,d.Yms Letöltve: 2013. október 31.

alapból. Azonban a tanulások hatékonyságához hozzájárul, hogy az intézmény hordozható személyi számítógépeket adjon a pedagógusok részére, a megvásárolt laptopok költségét azonban ERFA alapból finanszírozzák (jelen útmutató esetében maximum a teljes projektösszeg 4%-a erejéig).

A magyar intézményrendszer 2006-tól

A 130/2006. (VI.15.) Kormányrendelet létrehozta a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséget (NFÜ) azzal a céllal, hogy az Európai Unió strukturális és kohéziós politikáival kapcsolatos hazai feladatait ellássa. A rendszer lényeg, hogy az NFÜ-ben kapnak helyet az Irányító Hatóságok (IH), melyek koordinálják a különböző Közreműködő Szervezet (KSZ) munkáját, melyek az Operatív Programok (OP) megvalósításában vesznek részt.

2. táblázat. Intézményrendszer 2006-tól

<i>Pályázat kiírója</i> Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) Irányító Hatóságai
<i>Közreműködő Szervezetek</i> MAG ZRT., ESZA N-KFT., stb.
<i>Pályázók</i> (leendő Kedvezményezettek)

Az Európai Unió társfinanszírozásával kiírt pályázatok az NFÜ honlapján (www.nfu.hu) jelennek meg, ahonnan minden esetben letölthetők a pályázati felhívások, útmutatók és csatolandó mellékletek. Ennek lényege, hogy a nyilvánosság biztosítva legyen a leendő Kedvezményezettek és a teljes társadalom számára. A pályázati kiírások megjelenését társadalmi egyeztetés és belső minőségbiztosítás előzi meg, mely az Európai Unió elvárásainak megfelelően szem előtt tartja a **partnerség elvét**, vagyis minden szereplő bevonását, aki az adott politikába érintett. Ennek azonban Magyarország nem volt korábban bevált gyakorlata, így a partnerséget és a szereplők bevonását még gyakorolni kell. Jó irányba mutat azonban az a tény, hogy egyre több hozzászólás és javaslat érkezik az egyes pályázati kiírások tervezetére. A lényeg pontosan az lenne, hogy a társadalom minél szélesebb köréhez érjenek el a felhívások, velük közösen együttműködve alakítsák ki a prioritásokat és az egyes programokat.

A tervezési-statisztikai régiók szerepe a Strukturális Alapok felhasználásának rendszerben

A tervezési-statisztikai régiók létrehozásáról a parlament az Országos Területfejlesztési Konceptiót elfogadó 35/1998. sz. határozattal döntött. (Pálné, 2001: 196.) Ezzel létrejöttek Magyarországon is az ún. NUTS II. szintű régiók, melyek alapjai lehettek a 2004-től induló Nemzeti Fejlesztési Tervnek. A tervezési-statisztikai régiókkal szembeni követelmények:³

- több megye (főváros) területére ki kell terjednie,
- az érintett megyék közigazgatási határaival határolt, egybefüggő tervezési-statisztikai területi egység,
- hosszabb távon stabil egységet alkot,
- biztosítja a rá szervezett információrendszer zavartalan működését.

1. ábra. Statisztikai-tervezési régiók Magyarországon

Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_r%C3%A9gi%C3%B3i (letöltve: 2013. november 1.)

Az ország 19 megyéjét és Budapestet ezáltal 7 statisztikai-tervezési régióba sorolták. A Nemzeti Fejlesztési Terv I., az Új Magyarország Fejlesztési Terv és a jelenleg futó Új Széchenyi Terv is ennek megfelelően adott lehetőséget a regionális beruházásokra, regionális támogatások igénybevételére. Ennek jelentősége abban áll, hogy a regionális térkép szerint határozza meg a regionális támogatások mértékét, így 10-50% közötti támogatás érhető el jelenleg a vállalkozások részére.

Regionális támogatások a vállalkozások részére

³ <http://www.regionsofhungary.hu/?q=node/10> Letöltve: 2011. május 13.

Kutatási témakörömben elsősorban a vállalkozásokkal foglalkozok, a KKV (vagyis a kis- és középvállalkozói) szektor és a nagyvállalatok pályázati lehetőségeit vizsgálom. A 2004-től eltelt években az alábbi Operatív Programok alkották a nemzeti fejlesztési terveket:

3. táblázat. Operatív Programok Magyarországon

Nemzeti Fejlesztési Terv	Új Magyarország Fejlesztési Terv	Új Széchenyi Terv ⁴
• Előkészítése 2001-ben kezdődött meg, az Európai Bizottságnak 2003-ban nyújtottuk be • 2004-2006 között 5,1 milliárd euró • Célok: - o a versenyképesebb gazdaság, - o a humán erőforrások jobb kihasználása, - o a jobb minőségű környezet, illetve - o a kiegyensúlyozottabb regionális fejlődés elősegítése.	• 2007-2010 közötti időszakra • 22,4 milliárd euró • Célok: - o Foglalkoztatás bővítése - o Tartós növekedés feltételeinek megteremtése - o Összehangolt állami és uniós fejlesztések: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben	• Gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés 2011-2013 közötti időszakra • Közel 2000 milliárd forint uniós forrás áll Magyarország rendelkezésére • Kitérési pontok: - o egészségipar - o zöldgazdaság-fejlesztés - o Otthonteremtés - o Vállalkozásfejlesztés - o Közlekedésfejlesztés - o tudomány-innováció - o foglalkoztatás
Agrár- és Vidékfejlesztés Operatív Program (AVOP)		
Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP)	Gazdaságfejlesztés Operatív Program (GOP)	Vállalkozásfejlesztési Program Tudomány-Innováció Program
Humánerőforrások Fejlesztése Operatív Program (HEFOP)	Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)	Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program Foglalkoztatási Program
Környezetvédelem és Infrastruktúra Operatív Program (KIOP)	Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) Közlekedés Operatív Program (KÖZOP)	Zöldgazdaság-fejlesztési Program Közlekedésfejlesztési Program
Regionális Fejlesztés Operatív Program (ROP)	Dél-Alföldi Operatív Program (DAOP) Dél-Dunántúli Operatív Program (DDOP) Észak-Alföldi Operatív Program (ÉAOP) Észak-Magyarországi Operatív Program (ÉMOP) Közép-Dunántúli Operatív Program (KDOP) Közép-Magyarországi	

⁴ Nem hozott létre új Operatív Programokat, hiszen az ÚMFT időszakkal egy programozási időszakba esik, de neve megváltozott.

	Operatív Program (KMOP) Nyugat-Dunántúli Operatív Program (NYDOP)	

3. táblázat. (folytatás)

Nemzeti Fejlesztési Terv	Új Magyarország Fejlesztési Terv	Új Széchenyi Terv ⁵
	Végrehajtás Operatív Program (VOP)	
	Államreform Operatív Program (ÁROP)	

Forrás: www.nfu.hu Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

A 3. számú táblázatból jól látszik, hogy a különböző tervezési időszakokban különböző számú Operatív Programokat alakított ki az aktuális kormányzat az EU egyetértésével. A továbbiakban a Regionális Operatív Programok változását kívánom bemutatni részletesen.

A **Nemzeti Fejlesztési Terv I.** Regionális Operatív Programként (ROP) említi és kezeli azt a támogatási rendszert, ami a tervezési-statisztikai régiókra épül. Ennek megfelelően differenciálja a kistérségeket, leszakadó és stagnáló térségekről számol be.⁶ Az operatív program az alábbi három prioritást jelöli meg:

- A regionális gazdasági környezet fejlesztése
- Települési infrastruktúra fejlesztése
- Regionális humán erőforrás-fejlesztés

A Regionális Operatív program feladata a kiegyensúlyozott területi fejlődés elősegítése. A Regionális Operatív Program felelős az ország hét régiójának egyenrangú fejlődéséért, a különbségek megszüntetéséért, vagyis a másik négy program feltételeinek megteremtéséért. A gazdaságfejlesztési és infrastruktúra fejlesztési támogatást az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA), míg a humán erőforrás-fejlesztéshez kapcsolódó támogatást az Európai Szociális Alapból (ESZA) lehetett igényelni. Ez a mai napig így működik.

Azonban éppen itt látható az ellentmondás, ahogy az Európai Unió politikái más területein is fellelhető ez a paradoxon. A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP) ugyanis hasonló prioritási területeken jelöl meg – bár nem regionális, hanem vertikális szinten. Közös pontok: a kis- és középvállalkozások fejlesztése, valamint a gazdaságfejlesztés. Azonban a GVOP programokat kizárólag ERFA alapból finanszírozták. Ez alapján viszont kérdésessé válik mindkét program, vagyis a ROP és

⁵ Nem hozott létre új Operatív Programokat, hiszen az ÚMFT időszakokkal egy programozási időszakba esik, de neve megváltozott.

⁶ Nemzeti Fejlesztési Terv 2004-2006. V. Operatív Programok rövid leírása 5. Regionális Fejlesztési Operatív Program www.nfu.hu/download/705/v._operativ_programok.pdf Letöltve: 2013. október 31.

GVOP egyidejű léte a vállalalkozási szektor számára, hiszen szembetűnővé vált, hogy a hasonló pályázati lehetőségek közül minden esetben a nagyobb támogatási intenzitással rendelkezőt választották, míg a vele párhuzamosan létező másik operatív program alintézkedéseiben „beragadt” pénzek maradtak.

Az **Új Magyarország Fejlesztési Tervben** a korábbi Regionális Fejlesztési Operatív Programokat a régióknak megfelelő operatív programokra bontották és minden régióban külön prioritásokat jelöltek meg. A prioritások között azonban az alábbi egyezőségek találhatók:

Versenyképesség helyi gazdasági megteremtése, kutatás-fejlesztés és innováció erősítése, a régióban működő vállalkozások hatékonyságának javítása,

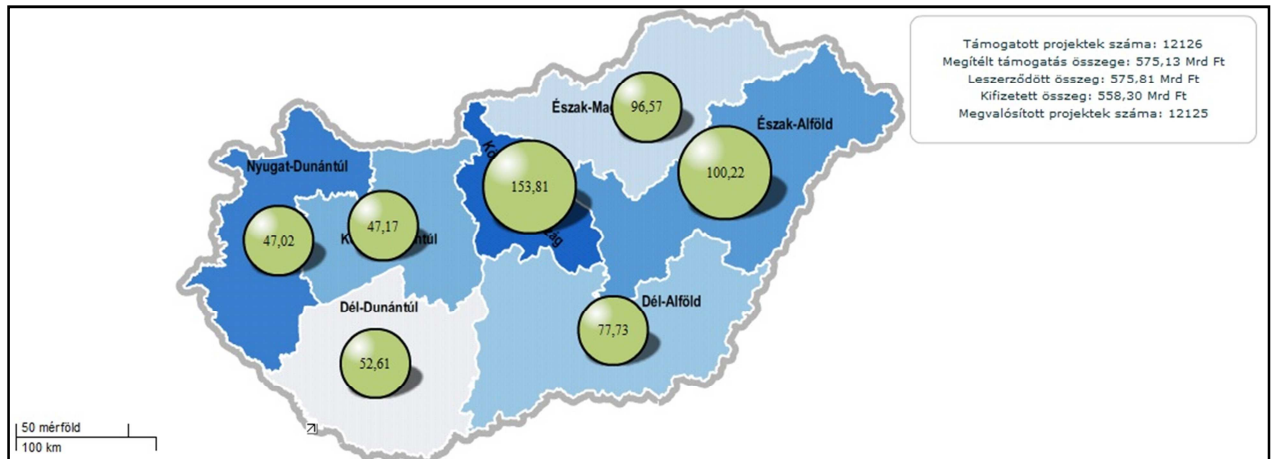
- Turisztikai potenciál erősítése,
- Közlekedési infrastruktúra-fejlesztés,
- Humáninfrastruktúra-fejlesztés, humán közszolgáltatások- és közösségi településfejlesztés,
- Térségfejlesztési akciók,
- Helyi és térségi kohéziót segítő infrastrukturális fejlesztés,
- Városfejlesztés.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv a 2007-2010 közötti időszakra határozta meg a prioritásokat és fejlődési irányokat, ennek megfelelően alakították ki a pályázati rendszert. Az operatív programok elnevezése valóban tükrözte a belső tartalmat, azonban továbbra is megmaradt a párhuzamosság a regionális és gazdaságfejlesztési programok között.

A szubszidiaritás elve itt is fellelhető a magyar intézményi rendszerben, hiszen a különböző régiókban létrehozta a fejlesztési ügynökségeket, melyek a régióban működő vállalkozásokhoz a legközelebbi javaslattevő szervezetek a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség felé.

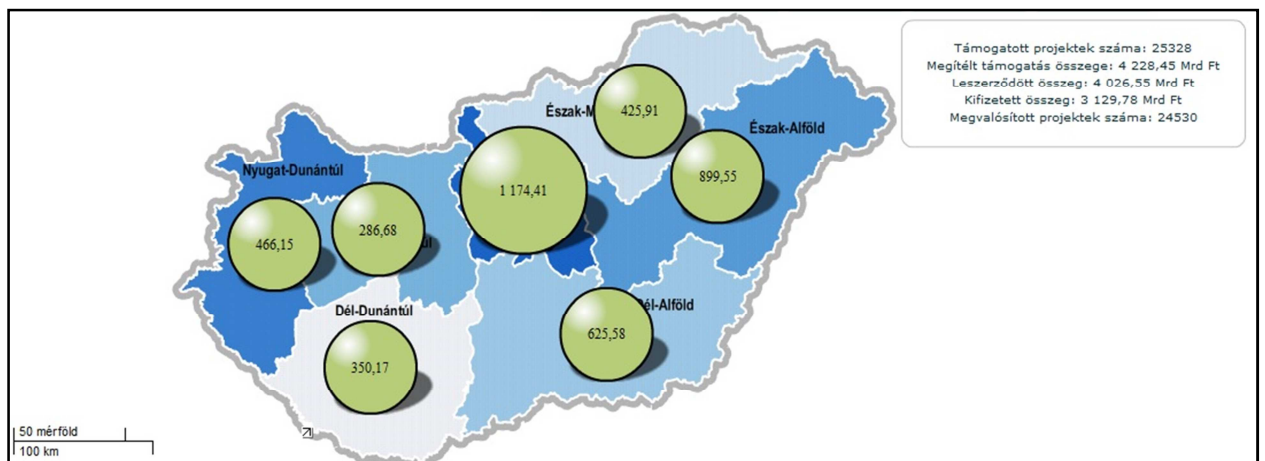
A régiók közötti különbségeket, és a támogatások megítélésében rejlő különbségeket az alábbi ábrák jól szemléltetik (2. és 3. ábra).

2. ábra. Megítélt támogatások az NFT-ben régióként

Forrás: www.terkepter.nfu.hu (Letöltve: 2013. november 17.)

3. ábra. Megítélt támogatások az ÚMFT-ben régióként

Forrás: www.terkepter.nfu.hu (Letöltve: 2013. november 17.)

Az N 487/2006-os határozat melléklete tartalmazza a regionális támogatási térképet az alábbiak szerint (4. táblázat).

4. táblázat. NUTS II. régiók – Regionális beruházási támogatások felső határa

NUTS II. régió	Regionális beruházási támogatás felső határa 2007.01.01 – 2010.12.31	Regionális beruházási támogatás felső határa 2011.01.01 – 2013.12.31
Dél-Dunántúl	50%	50%
Észak-Magyarország	50%	50%
Észak-Alföld	50%	50%
Dél-Alföld	50%	50%
Közép-Dunántúl	40%	40%
Nyugat-Dunántúl	30%	30%

4. táblázat. (folytatás)

NUTS II. régió	Regionális beruházási támogatás felső határa 2007.01.01 – 2010.12.31	Regionális beruházási támogatás felső határa 2011.01.01 – 2013.12.31
Közép-Magyarország		
Budapest	20%	10%
Pest megye	30%	30%

Forrás: N 487/2006 Állami támogatás – Magyarország

A támogatási intenzitások és a megítélt támogatások közötti progresszió azonban nem csak az operatív programok kialakításából eredeztethető, hanem abból az egyszerű tényből, hogy az elmaradott térségekben a „maradék” 50%-os saját erő felmutatására is sokkal kisebb esélyük van a pályázóknak, mint például a nyugat-dunántúli régióban a 70%-os önerő felmutatására. Ennek az egyenlőtlenségnek a kiküszöbölésére hozták létre a fent szemléltetett különböző támogatási intenzitásokat a regionális támogatási térkép alapján.

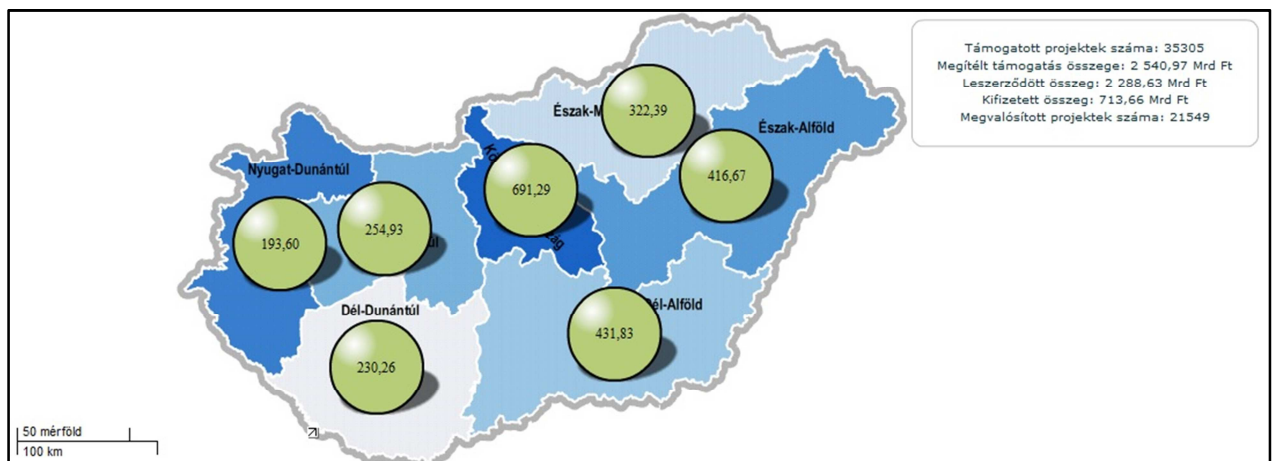
Az **Új Széchenyi Terv (ÚSZT)** az előző tervezési időszakokhoz képest annyiban változott, hogy nem határolja el ennyire egymástól a gazdaságfejlesztési és regionális fejlesztési célterületeket, hiszen a tapasztalatok is azt mutatják, hogy azonos kört céloztak meg ezek a kiírások. Az elhatárolás ugyan az operatív programok leírásaiban megtalálható, a gyakorlatban azonban egy néven – Vállalkozásfejlesztési pályázatok – kezeli az egykori GOP és ROP programokat. Mivel a regionális támogatási térkép alapján a különböző régiókban más-más intenzitással kaphattak támogatást a vállalkozások, ezért számos visszaélés gyanús esetet regisztráltak a közreműködő szervezetek (pl. más településre bejelentett telephelyek, ahol magasabb a támogatási arány, stb.), így ma már az ÚSZT kiírások kockázatosnak tekintik azokat a pályázókat és beadott pályázataikat, akik megvalósítási helyszínül magasabb intenzitású régiót kívánnak megjelölni. Ez azt is jelentheti tehát, hogy a valós igényeket támasztó, és valóban a kistérségben működni kívánó pályázókat / vállalkozásokat kívánják helyzetbe hozni, minél kisebb lehetőséget hagyni a pályázati kiírások kijátszására.

Ugyancsak előnyként értelmezhető, hogy a közreműködő szervezetek száma lecsökkent, átláthatóbbá vált az eljáró, végrehajtó szervek rendszere, így könnyebb a kommunikáció velük (hátrány azonban, hogy más-más szervezeti formában működnek – pl. non-profit kft., zrt. vagy alapítvány -, így gyakran maguk sem tudják eldönteni, hogy ellenőri vagy szolgáltatási funkciókat lássanak el a pályázók felé). Érdemes lenne a

szervezeti rendszert is egységesíteni és a szolgáltató, segítő hálózatok felé terelni a közreműködő szervezetek működését.

Mindeközben azonban ellentétes folyamatok is kibontakoznak: a korábbi automatikus, vagy normatív támogatások helyett – ahol a szubjektív értékelési szempontok nem jelentek meg, csupán objektív kritériumok alapján dönt el egy pályázat sorsa, jellemzően a 20 millió forint alatti támogatások esetében – egyre többször tapasztalható az „emberi beavatkozás”, akár a pályázati kiírással ellentétesen, pl. tisztázó kérdések kiküldése olyan információkra vonatkozóan, melyek nem képeznek részét a pályázati dokumentációnak és a döntéshozatali folyamatnak. Ennek alapján elmondható, hogy korábban az Operatív Programok voltak párhuzamosak egymással, és így tették átláthatatlanná a rendszert, most azonban a döntéshozatali mechanizmusba engednek egyre kevesebb betekintést a közreműködő és elbíráló szervezetek.

4. ábra. Megítélt támogatások az ÚSZT-ben régióként⁷

Forrás: www.terkepter.nfu.hu (Letöltve: 2013. november 17.)

A **2014-2020 közötti időszakban** valószínűleg Budapest kikerül a támogatható térségek közül, hiszen GDP-je több lesz, mint az EU-átlag 75%-a. Ez a folyamat már most is érezhető volt, hiszen a Budapestre vonatkozó 2013. végéig tartó keret már 2012. nyarára kimerült, a forrásokat lekötötték. A Közép-Magyarországi régióban feltehetőleg az oktatást, képzést, kiemelkedően innovatív projekteket fogják csak az uniós társfinanszírozott pályázatokkal támogatni. Ezzel egyidejűleg az Operatív Programok prioritásai hasonlóak lesznek az előző időszakokhoz, azzal a különbséggel, hogy valószínűleg az ESZA alapból finanszírozott projektek száma csökken, míg helyüket az

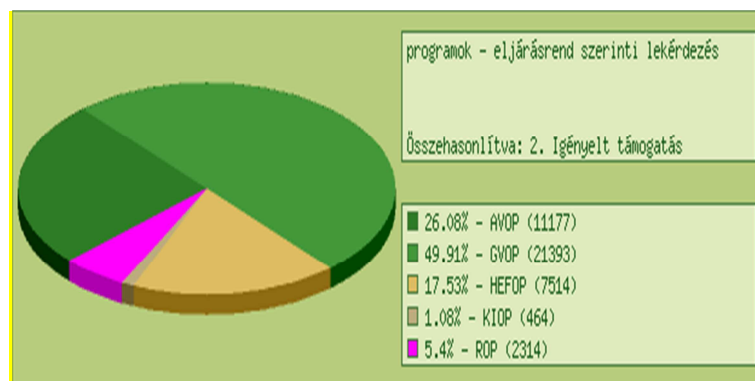
⁷ 2013. november 17-ig elérhető adatok alapján

ERFA finanszírozott projektek veszik át. A szaktárcák jelenleg az előkészítő munkálatokat végzik.⁸

EREDMÉNYEK

A 5., 6. és 7. ábra jól szemlélteti, hogy minden fejlesztési tervben a legnagyobb szerep a gazdaságfejlesztésre, a gazdasági szereplők beruházásainak ösztönzésére jutott. A napjainkban előkészített, 2014-2020-ra szóló programok célja is, hogy ezeket a forrásokat a legnagyobb mértékben a KKV szektornak juttassák. Ezek hasznosságának és a gazdaságfejlesztésben elért valós eredményének mérése azonban még várat magára, annyit azonban már most is ismerünk, hogy a 100 legnagyobb támogatást elnyert cégnél összességében 2%-kal csökkent a foglalkoztatotti létszám⁹, ami megkérdőjelezi a programok hatékonyságát és azok átgondolását egyre sürgetőbbé és fontosabbá teszi!

5. ábra. Igényelt támogatások megoszlása az operatív programok között az NFT I.-ben

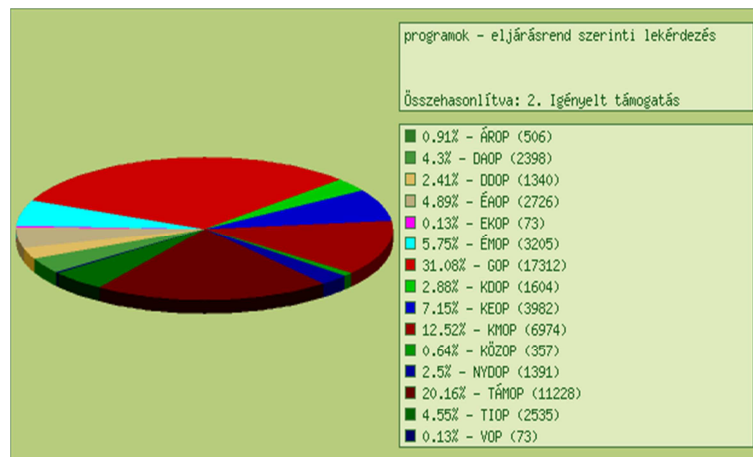

Forrás: <http://www.nfu.hu/jelenteskeszito> (letöltve: 2013. október 17.)

⁸ Magyar Közlöny 2013. évi 47. szám pp. 6364-6366.

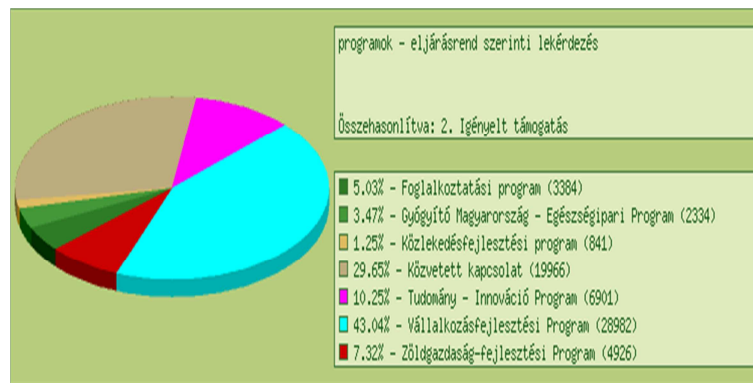
⁹ Figyelő 2013.10.02. http://figyelo.hu/cikk_print.php?cid=dzungelpenzek-es-ingatlanvasarlas-i-roham (letöltve: 2013. november 1.)

6. ábra. Igényelt támogatások megoszlása az operatív programok között az ÚMFT-ben

Forrás: <http://www.nfu.hu/jelenteskeszito> (letöltve: 2013. október 17.)

7. ábra. Igényelt támogatások megoszlása az operatív programok között az ÚSZT-ban

Forrás: <http://www.nfu.hu/jelenteskeszito> (letöltve: 2013. október 17.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Csötte A. & Jakobi Á. (2009). *Területi diszharmonia: A 33 LHH kistérség NFT-s és ÚMFT-s fejlesztési forrásszerző teljesítményének néhány sajátossága*. Letöltve: 2013. április 21. Retrieved from http://pannonelemzo.hu/aas_szoveg/file/39_csottejakobi_teruleti_diszharmonia.pdf
- Horváth, G. (2001). *Regionális támogatások az Európai Unióban*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Horváth, Z. (2007). *Kézikönyv az Európai Unióról*. Budapest, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó, (Hetedik, átdolgozott, bővített kiadás). pp. 413-425.
- Kóti, É. (2005). A Strukturális Alapok és Magyarország. In: MARJÁN A. (Szerk.): *Az Európai Unió gazdasága. Minden, amit az EU gazdasági és pénzügyi politikáiról tudni kell*. Budapest, HVG Kiadó.
- Nagy, S. G. (2008). *Az európai uniós támogatások hatékonyságának mérése. Hatékonyság és hatásosság az európai uniós támogatások felhasználásánál 2004 és 2006 között Magyarországon az első Nemzeti Fejlesztési Terv keretében*. Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem doktori disszertáció
- Pálné Kovács, I. (2001). *Regionális politika és közigazgatás*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó.

Az *Unió* *állami* *támogatásokkal* *kapcsolatos* *politikája*.
http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=19
Magyar Közlöny 2013. évi 47. szám pp. 6364-6366. www.terkepter.nfu.hu